GEMEENTE ENSCHEDE

# Voorstel Gemeenteraad D

| | | | |
|---|---|---|---|
| **Onderwerp** | Motie opvang asielzoekers | | |
| **Portefeuillehouder** | Arjan Kampman agendaletter (D) | | |
| | | | |
| **Organisatieonderdeel** | Cluster Strategie en Beleid Sociaal | Aangeboden aan Raad | 1 mei 2023 |
| **Stuknummer** (invulling door Griffie) | | Corsanummer | 2300031946 |

---

**Wij stellen u voor te besluiten om:**
Op basis van de uitkomsten van de gevoerde onderhandelingen over de brief van de Staatssecretaris en de bestuursovereenkomst met het COA, tegen de achtergrond van de motie ‘Onder voorwaarden meewerken aan asielopvang’ van 20 maart 2023, een definitief standpunt in te nemen over het al dan niet medewerking verlenen aan het leveren van een vrijwillige bijdrage aan de provinciale opgave asielopvang.

---

**Inleiding en voorgeschiedenis**
In Nederland is dringend behoefte aan extra opvangcapaciteit voor asielzoekers. Het Rijk heeft op 29 november 2022 met een brief de provincies gevraagd hiervoor een plan op te leveren. In Twente wordt dat voorbereid aan de Twentse Regietafel Asielinstroom.

Met het raadsvoorstel bepaalt Enschede de inbreng aan de Twentse Regietafel Asielinstroom. Op 23 januari 2023 is in de stedelijke commissie al een oriënterend debat gevoerd. Naar aanleiding van dat debat heeft het college op 1 februari 2023 een brief gestuurd met een memo en het Procesplan Twente Opvang Vluchtelingen als bijlage. In de brief heeft het college de raad uitgenodigd om nadere kaders te geven. Tijdens de actualiteitenraad van 20 maart heeft een meerderheid van de gemeenteraad ingestemd met de motie ‘Onder voorwaarden meewerken aan asielopvang’. Hierin is opgenomen wat de gemeenteraad als voorwaarde stelt aan de staatssecretaris en het COA om een opvang voor maximaal 550 asielzoekers in Enschede mogelijk te maken.

Het College is met deze voorwaarden het gesprek met de staatssecretaris en het COA aangegaan. Het COA en de Staatssecretaris hebben naar aanleiding van deze gesprekken documenten aangeboden die voor hen definitief zijn. Het resultaat van deze onderhandelingen legt het College nu, zonder zelf een standpunt in te nemen, voor aan de raad: een brief van de staatssecretaris en de bestuursovereenkomst met het COA, waarmee zij aangeven zoveel als mogelijk tegemoet te zijn gekomen aan de voorwaarden uit de motie. Hoewel een motie normaal gesproken door het college wordt beantwoord met een informatiebrief aan de raad, vraagt het college u in dit geval om op basis van de definitieve documenten van de Staatssecretaris en het COA te beslissen over de opvang van vluchtelingen in Enschede. In de motie is verder opgenomen dat de brief en bestuursovereenkomst met het COA worden beoordeeld door de griffie en een externe jurist. Het proces naar dit onafhankelijk advies legt het college in de handen van de raad en griffie.

**Publieksvriendelijke samenvatting**
Een meerderheid van de Enschedese gemeenteraad heeft 20 maart 2023 ingestemd met de motie ‘Onder voorwaarden meewerken aan asielopvang’. De gemeenteraad stelt met deze motie bereid te zijn om onder voorwaarden maximaal 550 asielzoekers op te vangen in Enschede. Het college kreeg de opdracht van de gemeenteraad om eerst in gesprek te gaan over de gestelde voorwaarden met staatssecretaris Van der Burg en het COA. Het college is op basis daarvan de afgelopen weken de onderhandelingen met de staatssecretaris en het COA aangegaan. Het COA en de Staatssecretaris hebben naar aanleiding van deze gesprekken definitieve documenten aangeboden. Deze documenten, in de vorm van een brief van de staatssecretaris en een bestuursovereenkomst van het COA, worden nu als uitkomst van de onderhandelingen voorgelegd aan de gemeenteraad. Het is nu aan de leden van de gemeenteraad om te bepalen of deze uitkomsten voldoende tegemoetkomen aan de gestelde voorwaarden uit de aangenomen motie van 20 maart 2023.

**Gewenst effect van het besluit in relatie tot de strategische opgaven**
Duidelijkheid geven over de afspraken die het COA en de staatssecretaris met de gemeente Enschede wil maken als voorwaarden waaronder gemeente Enschede asielzoekers kan opvangen.

**Argumenten**
*1.1 Dit is de maximale interpretatie van het COA en de Staatssecretaris op de motie.*
Het COA en de staatssecretaris hebben aangegeven dat zij het overgrote deel van de randvoorwaarden in de motie hebben overgenomen in de brief en – vooral – in de overeenkomst met het COA. De staatssecretaris kan namelijk alleen toezeggingen doen als ze binnen zijn bevoegdheid liggen. Het COA is een zelfstandig bestuursorgaan, en heeft daarmee veel beslissingsbevoegdheden. Daarom is in een aantal gevallen de bestuursovereenkomst met het COA een juridisch sterkere plek om afspraken vast te leggen, in plaats van in de brief van de staatssecretaris.

*1.2 Verkleinen kans op aanwijzing*
Wanneer Enschede vrijwillig haar aandeel levert in de provinciale asielopgave, behoudt de gemeente de regie op dit proces. Dat resulteert in een kleinere kans op een aanwijzing voor een (mogelijk veel grotere) opvang.

*1.3 Asielzoekers menswaardige opvang bieden*
De behoefte aan opvangcapaciteit in Nederland is nijpend. Het grote tekort aan opvangcapaciteit leidt tot schrijnende situaties. Vluchtelingen hebben recht op een menswaardige opvang. Met het aanbieden van opvangcapaciteit levert Enschede een bijdrage aan de oplossing van deze problematiek.

*1.4 Met 550 opvangplekken kan Enschede een substantiële bijdrage leveren aan een regionaal of provinciaal plan*
Op 6 april 2023 heeft de Commissaris van de Koning een brief aan het College gestuurd waarin hij Overijsselse gemeenten persoonlijk oproept om aandacht te hebben voor de bestaande, urgente opgave die voorligt in de opvang van asielzoekers. In de brief wordt geschetst hoe men toe wil werken naar een gezamenlijk provinciaal plan en zo mogelijk een Overijsselse bestuursovereenkomst op de asielopgave met de Staatssecretaris en het COA. U vindt deze brief als bijlage van dit voorstel. Het verzoek van de provincie aan iedere gemeente is om vóór 1 juni a.s. te komen tot afspraken over asielopvang. Met de keuze die aan uw raad voorligt, bepaalt u de inzet van Enschede in dit provinciale plan.

**Risico's**
Het COA en de staatssecretaris hebben op een aantal punten aangegeven niet te kunnen voldoen aan de motie. Het college legt graag de belangrijkste punten met toelichting aan u voor.

*1.1 De staatssecretaris kan geen toezegging doen in het maximeren van de asielopvang tot 550 plekken.*
Het college had verwacht dit te kunnen borgen in een brief/overeenkomst met de Staatssecretaris. Echter is het teleurstellend dat de Staatssecretaris hier geen toezegging in kan doen, en daarmee de handreiking die de gemeenteraad met de motie heeft gedaan niet kan aanvaarden.
In de bestuursovereenkomst is door het COA wel opgenomen dat in de opvanglocatie maximaal 550 asielzoekers kunnen worden opgevangen.
De staatssecretaris verwijst naar de opgave voor de provincie en regio: het Rijk bepaalt de benodigde opvangcapaciteit op provinciaal niveau. In de provincie wordt op regionaal en lokaal niveau gekeken hoe in gezamenlijkheid aan die opgave voldaan kan worden. In de brief gericht aan het College op 6 april 2023 doet de Commissaris van de Koning een persoonlijke oproep aan de Overijsselse gemeenten om als provincie te komen tot een provinciale bestuursovereenkomst. Daarmee kunnen we vastleggen dat we voldoen aan de provinciale opgave. Daarbij kunnen we, zoals ook in Groningen is gebeurd, voorwaarden afspreken met de staatssecretaris en het COA, en kunnen we voorlopig rust creëren op dit dossier in onze provincie. Als Enschede 550 asielzoekers opvangt, kan Enschede als grootste gemeente in de provincie een substantiële bijdrage leveren aan de totstandkoming van deze overeenkomst. Het college weet niet of een provinciaal bod meer zekerheid biedt over de aantallen op lokaal niveau dan de huidige brief en overeenkomst doen.
Hoewel de staatssecretaris geen toezegging kan doen, is de kans groter dat er bij een tekort aan opvangplekken eerst een aanwijzing volgt voor andere gemeenten in de provincie en daarbuiten, die nog geen of een kleinere bijdrage leveren aan het verkrijgen van voldoende opvangplekken.

*1.2 Het is niet mogelijk om 'veilige landers' uit te sluiten van de opvang*
Dit gaat om uitsluiten van een groep mensen op basis van hun afkomst en is daarmee in strijd met artikel 1 van de Grondwet. Het kan namelijk voorkomen dat iemand uit een veilig land toch, op basis van persoonlijke omstandigheden, recht heeft op verblijf. Het COA geeft aan dat zij, vergelijkbaar met andere opvanglocaties in het land, enkel een evenredig aantal asielzoekers uit spoor 2 van de IND in de opvang plaatsen. Dit zijn asielzoekers waarvan de asielaanvraag in principe niet kansrijk is omdat zij (vaak) uit een veilig land komen. Zij worden snel en efficiënt door de procedure geleid, zodat zij slechts zo kort mogelijk plekken bezet houden in de opvang. Het aandeel van deze groep in de totale asielopvang is momenteel ca. 3-5%.

*1.3 Er wordt geen forse handreiking gedaan (zoals een structurele oplossing voor het tekort op jeugdzorg, etc.)*
De staatssecretaris kan dit verzoek niet inwilligen. Wel heeft hij het COA gevraagd om bij de ontwikkeling van de definitieve locatie te bezien welke bijdrage geleverd kan worden aan de ontwikkeling van de omgeving van het azc in brede zin om optimaal functioneren van het azc in samenhang met die omgeving mogelijk te maken.

**Kosten en financiële dekking van het voorstel**
In de bestuursovereenkomst met het COA wordt vastgelegd dat de kosten van de voorbereiding, de ontwikkeling en de instandhouding van de opvanglocatie voor rekening van het COA komen.

**Afweging en alternatieven**
*De raad verleent medewerking aan het leveren van een vrijwillige bijdrage aan de provinciale opgave asielopvang*
Wanneer wordt ingestemd met de asielopvang van maximaal 550 plekken op basis van de brief van de staatssecretaris en de overeenkomst met het COA, wordt de volgende stap in het proces gezet: de gemeente verleent alle medewerking om zo snel mogelijk (wanneer nodig eerst middels een tijdelijke opvang) tot een opvanglocatie voor maximaal 550 asielzoekers te komen. Daarbij worden de huidige 60 opvangplekken in de crisisnoodopvang opgenomen in dit totale aantal. Dit geldt ten minste voor een periode van 5 jaar, en na evaluatie bestaat de mogelijkheid voor het College om telkens voor een jaar te verlengen.
Er is geen harde toezegging dat er in deze 5 jaar geen nieuwe vraag bij de gemeente wordt neergelegd voor meer opvang, maar de kans is groot dat bij een tekort aan opvangplekken eerst wordt gezocht naar andere gemeenten die nog geen of een kleinere opvanglocatie hebben. Het COA geeft aan dat zij aandacht hebben voor betrokkenheid van de omgeving en/of buurtschappen, en de opvang geschikt maken voor kinderen en gezinnen. De gemeente heeft invloed op en zeggenschap over de locatiekeuze van een mogelijk tijdelijke en reguliere opvanglocatie. In de opvang kunnen 'veilige landers' worden geplaatst, maar dit percentage zal evenredig zijn aan de landelijke verdeling: 3-5%.

*De raad verleent geen medewerking aan het leveren van een vrijwillige bijdrage aan de provinciale opgave asielopvang*
Wanneer niet wordt ingestemd met de asielopvang van maximaal 550 plekken op basis van de brief en de overeenkomst, geeft de gemeente mogelijk regie uit handen en is het onbekend wat we precies kunnen verwachten.

**Participatie**
Na een intensief onderhandelingstraject hebben de Staatssecretaris en het COA een definitief resultaat aan het college aangeboden, in de vorm van een brief en bestuursovereenkomst. Als uit besluitvorming van de gemeenteraad volgt dat Enschede medewerking verleent aan het leveren van een vrijwillige bijdrage aan de provinciale opgave asielopvang, is in de bestuursovereenkomst van het COA opgenomen dat zij een intensief en zorgvuldig participatieproces met omwonenden zullen doorlopen.

**Communicatie**
Op maandag 1 mei 2023 wordt dit raadsvoorstel aangeboden aan de raad. We versturen vervolgens een persbericht naar de lokale/regionale media om actief heldere informatie te geven.
Om inwoners en ondernemers van Enschede zo goed mogelijk te informeren, publiceren we op de gemeentelijke krantenpagina in de Enschede Huis-aan-Huis (die woensdag 3 mei verschijnt) en op Enschede.nl (maandagmiddag 1 mei) ook een nieuwsbericht. Dit bericht brengen we ook onder de aandacht via de sociale mediakanalen van de gemeente.

**Vervolg**
In de motie is opgenomen dat de brief en bestuursovereenkomst met het COA worden beoordeeld door de griffie en een externe jurist. Het proces naar dit onafhankelijk advies legt het college in de handen van de raad en griffie. Wanneer in een (nog te plannen) raadsvergadering het standpunt wordt ingenomen om medewerking te verlenen aan de provinciale opgave asielopvang, zal het college binnen afzienbare tijd (enkele weken) een besluit nemen over de locatie voor een AZC en een locatie voor een tijdelijke noodopvang. Zodra het college hier een besluit over heeft genomen, zal de raad een toelichting van het college ontvangen over hoe tot deze keuze gekomen is, en wordt de gemeenteraad gevraagd om actief wensen en bedenkingen mee te geven over de invulling van de locatie.

**Bijlagen**
Brief SJenV Opvang in Enschede
Bestuursovereenkomst COA en gemeente - regulier AZC
Bestuursovereenkomst COA en gemeente - tijdelijke opvang

---

**Burgemeester en Wethouders van Enschede,** _____
**de loco-Secretaris,** **de Burgemeester,**

E.A. Smit R.W. Bleker